

**ONTWERP VAN DECREET TOT INSTEMMING MET DE OVEREENKOMST
TUSSEN HET VLAAMS GEWEST EN DE REGERING VAN DE FRANSE
REPUBLIEK OVER DE WATERBEHEERSING IN DE ZONE DUINKERKE-
VEURNE-DE MOEREN BIJ ERNSTIGE HOOGWATERSTAND, ONDERTEKEND
TE RIJSEL OP 2 JUNI 2025.**

Samenvatting

De strijd tegen wateroverlast is een belangrijke uitdaging voor de grensoverschrijdende regio Duinkerke-Veurne-De Moeren door het grensoverschrijdend poldergebied 'De Moeren' en de kanalen en waterlopen die de regio doorkruisen. Om de huidige situatie te verbeteren en de wateroverlast te beperken in de betrokken zone moet de Frans-Belgische overeenkomst van 1890 en haar aanhangsel van 1968 worden aangevuld. De voorliggende overeenkomst heeft als doel een tijdelijk gedeelde afwatering te organiseren tijdens periodes van ernstige hoogwaterstanden om overstromingen te beperken in de Moeren door het realiseren van een extra afvoercapaciteit via het Canal de Furnes (Veurnevaart) in Duinkerke. Het bepaalt de verantwoordelijkheden voor de bouw van een noodpompstation in het Vlaamse Gewest en een schuifconstructie in Frankrijk.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

De strijd tegen wateroverlast is een belangrijke uitdaging voor de grensoverschrijdende regio omwille van het grensoverschrijdend poldergebied "De Moeren" en de kanalen en waterlopen die de regio doorkruisen. Het waterbeheer en de preventie van wateroverlast vereisen een gezamenlijke grensoverschrijdende aanpak.

De Frans-Belgische Overeenkomst van 26 juni 1890 en haar aanhangsel van 8 maart 1968 regelen de grensoverschrijdende waterafvoer van de Frans-Belgische Moeren, de Basse Colme/Bergenvaart en van het Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke/canal de Furnes. Tijdens perioden van hoge waterstanden en hoge debieten wordt vastgesteld dat de limieten van de installaties bereikt waren. In het systeem bestond er geen mogelijkheid om meer water af te voeren, met wateroverlast in de Binnen en Buiten Moeren tot gevolg.

Om oplossingen te zoeken voor deze terugkerende overstromingen voerden de Franse en Vlaamse diensten gezamenlijk verschillende studies uit om oplossingen te zoeken. Vlaanderen en Frankrijk wensen nu de afwatering bij hoogwater in de grensoverschrijdende Frans-Vlaamse kustzone tussen Duinkerke en Nieuwpoort te verbeteren en de bevolking en de plaatselijke actoren te sensibiliseren voor het overstromingsrisico en de gevolgen van de klimaatverandering.

Om de situatie te verbeteren en de wateroverlast te beperken in de betrokken zone, bleek de beste oplossing te zijn om het water van het kanaal Nieuwpoort-Duinkerke tijdelijk in zowel de richting van Nieuwpoort als van Duinkerke te laten afwateren. Deze tijdelijke afwatering in beide richtingen behelsde de bouw van een noodpomp op de Speievaart en een schuifstelsel in Duinkerke, naast een gemeenschappelijke grensoverschrijdende aanpak van beheer en werking van de beide kunstwerken. De Frans-Belgische overeenkomst van 1890 en haar aanhangsel van 1968 dient dus te worden aangevuld om de verantwoordelijkheden m.b.t. de bouw van de kunstwerken vast te leggen, de afwatering in beide richtingen mogelijk te maken en een gedeeld opvolgingssysteem te voorzien.

Daarnaast wordt een samenwerkingsprotocol opgesteld dat de modaliteiten van beheer en werking van de kunstwerken preciseert, via o.m. de voorwaarden voor de automatische werking van de kunstwerken, een grensoverschrijdend digitaal platform voor de uitwisseling van gegevens en dit om het beheer van de kunstwerken te faciliteren, om de transparantie op vlak van beheer te waarborgen evenals een betere coördinatie tussen waterbeheerders aan beide zijden van de grens te bewerkstelligen.

In het kader van de INTERREG-programmalijn 'Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen' werd een voorstel van project "Mageteaux" tussen enkele Vlaamse en Franse partners goedgekeurd. Om de Europese co-financieringsmiddelen niet te verliezen werden de noodpomp door de provincie West-Vlaanderen en de schuifconstructie door de Franse lokale partner reeds gebouwd en in gebruik genomen.

Dit project 'Mageteaux' maakt deel uit van prioriteit 3 en programmadoelstelling 6: 'ondersteunen van acties die de strijd aanbinden met het overstromingsrisico' en 'de klimaatwijzigingen' (wijziging van het neerslagpatroon en stijging van de zeespiegel waardoor de afwateringscapaciteit van het regenwater in de Noordzee wordt beperkt). Het opzetten van gerichte acties beantwoordt aan de doelstellingen van de Europese Richtlijnen, met name Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid en Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over de beoordeling en het beheer van overstromingsrisico's.

B. Procedureverloop

Totstandkoming

Op 13 december 2019 besliste de Vlaamse Regering de formele onderhandelingen aan te vatten met de Regering van de Franse Republiek over het afsluiten van een verdrag inzake het waterbeheer bij hoogwater in de sector Duinkerke-Veurne-De Moeren.

De onderhandelingen verliepen voornamelijk schriftelijk. Op 3 mei 2022 vond een onderhandelingsronde plaats op de sous-prefectuur in Duinkerke. Een finaal overleg voor de inhoudelijke onderhandelingen vond plaats op 8 maart 2023 in de ambtswoning van de gouverneur in Brugge. Daarna werden nog enkele technische kwesties uitgeklaard, gevolgd door een juridisch-technische controle en een toetsing op taalkundige overeenstemming.

Op 2 juni 2025 werd de overeenkomst in Rijsel (Lille) ondertekend door Vlaams minister-president Matthias Diependaele en Frans minister van Europa en Buitenlandse Zaken Jean-Noël Barrot.

Advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving

De Raad van State, afdeling Wetgeving, bracht op 31 oktober 2025 advies uit met kenmerk 78.303/1.

a. Artikel 81 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980

De Raad verwijst naar artikel 81 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en stelt dat de gemeenschaps- en gewestregeringen de Koning vooraf dienen te informeren zowel van hun voornemen om onderhandelingen voor het sluiten van het verdrag aan te vatten als van elke daaropvolgende rechtshandeling die zij met het oog op het sluiten van het verdrag willen verrichten.

De Raad van State vraagt of de in artikel 81 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 voorgeschreven procedure werd gevolgd.

De Vlaamse Regering bevestigt dat deze procedure werd gevolgd. Zowel bij het aanvatten van de onderhandelingen als bij de machtiging tot ondertekening werd de Koning (minister van buitenlandse zaken) geïnformeerd. Er werden geen bezwaren ontvangen.

b. Habitatrichtlijn en overstromingsrichtlijn

Bijlage 3 bij de overeenkomst geeft een beschrijving van deze zone van het beoogde waterbeheer. Uit een kaart die de perimeters van voormelde zone aanduidt (bijlage 1 van de Overeenkomst), kan volgens de Raad van State worden opgemaakt dat in deze zone zich Habitatrichtlijngebieden (BE2500001 en FR3100475) bevinden en dat het noordelijke deel van het eerstgenoemde Habitatrichtlijngebied (BE2500001) onmiddellijk aan die zone grenst.

De Raad van State stelt zich de vraag of het voorliggende voorontwerp als een plan of programma in de zin van artikel 2, a), van de SMB-richtlijn moet worden opgevat, waarvoor overeenkomstig artikel 3, lid 1, van die richtlijn een milieubeoordeling moet worden uitgevoerd voor zover het aanzienlijke milieueffecten kan hebben.

De Vlaamse Regering bevestigt dat bij de bouw van de noodpomp een milieu-effectenrapportering en openbaar onderzoek hebben plaatsgevonden.

Daarnaast stelt bijlage 3 bij de overeenkomst dat de oplossing kadert binnen de doelstellingen van de Overstromingsrichtlijn. Ook deze richtlijn bevat voorschriften in verband met de voorlichting en raadpleging van het publiek (artikel 9) en de coördinatie met richtlijn 2000/60/EG7 (artikel 10) die nog moeten worden vervuld. Gelet op artikel 11 van de SMB-richtlijn kunnen die procedures ook worden gecoördineerd met de procedures onder die richtlijn.

De Vlaamse Regering antwoordt dat in het kader van de Overstromingsrichtlijn de lidstaten zesjaarlijks overstromingsrisicobeheerplannen dienen op te maken. In Vlaanderen is ervoor gekozen dat het Vlaamse overstromingsrisicobeheerplan voor het stroomgebied van de Schelde en de Maas volledig geïntegreerd wordt in het zesjaarlijkse Vlaamse stroomgebiedbeheerplan voor het stroomgebied van de Schelde en de Maas. Het IJzerbekken vormt een deel van het Scheldestroomgebiedsdistrict. Conform de Europese verplichtingen werd het Vlaamse Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 in 2020 via een openbaar onderzoek voorgelegd aan de bevolking.

Het Moerenverdrag kadert binnen de generieke actie 5B_G_0008 “* Onderzoek naar herziening van bestaande internationale waterverdelingsafspraken en de opmaak van nieuwe intergewestelijke en internationale waterverdelingsafspraken” uit het huidige Vlaamse Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. (zie https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/maatregelenprogramma/overzichten-acties/actielijst_sgbp3_2022-2027_generieke-acties.pdf, blz 15)

c. Wijziging van bijlage 3

Bijlage 3 bij deze overeenkomst kan door de bevoegde overheden schriftelijk worden gewijzigd, na akkoord van de Partijen.

De Raad van State merkt op dat het niet onmogelijk is om met toekomstige wijzigingen van een internationaal verdrag in te stemmen, mits evenwel aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

Indien de Wetgevende Kamers de grenzen van de toekomstige wijzigingen kennen en uitdrukkelijk aangeven dat ze instemmen met die wijzigingen, bestaat er geen bezwaar. De Raad van State is van mening dat aan deze voorwaarde is voldaan.

Daarnaast moet het ontwerp van decreet volgens de Raad ook worden aangevuld met een bepaling die de regering verplicht om aan het Vlaams Parlement de wijzigingen mee te delen binnen een vastgestelde termijn. Dit zou het Vlaams Parlement de mogelijkheid bieden aan te geven dat ze een bepaalde wijziging niet goedkeurt. De wijziging dient ook te worden bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad opdat ze uitwerking zou hebben in het interne recht.

De Vlaamse Regering antwoordt dat er in het verdrag geen bezwaarmogelijkheid is voorzien voor de parlementen; mede omdat de bijlage afspraken rond uitvoerende bepalingen bevat, die geen instemming van de parlementen behoeven.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE OVEREENKOMST

Artikel 1 beschrijft het doel van de voorliggende overeenkomst. Deze overeenkomst heeft als doel een tijdelijk gedeelde afwatering te organiseren tijdens periodes van ernstige hoogwaterstanden om overstromingen te beperken in de Moeren door het realiseren van een extra afvoercapaciteit via het Canal de Furnes (Veurnevaart) in Duinkerke. Het bepaalt de verantwoordelijkheden betreffende de bouw van de kunstwerken, met name een noodpompstation in het Vlaamse gewest en een schuifconstructie in Frankrijk. Beide partijen zorgen voor een opvolgingssysteem van de waterbeheerparameters, dat door de bevoegde overheden kan worden geconsulteerd. De details en regels van deze gedeelde afwatering zijn vastgelegd in een apart protocol (bijlage 3 bij de overeenkomst).

Overeenkomstig artikel 2 worden geschillen, voor zo ver mogelijk, over de uitvoering of interpretatie van de overeenkomst via onderhandelingen tussen de partijen geregeld. Indien dit niet mogelijk is, kan het geschil worden voorgelegd aan een scheidsgerecht overeenkomstig de omschreven procedure in bijlage 2 van de overeenkomst. De beslissingen van het scheidsgerecht zijn bindend voor de partijen.

Artikel 3 stelt dat de overeenkomst drie bijlagen bevat die er integraal deel van uitmaken.

Artikel 4 beschrijft de verhouding tussen de voorliggende overeenkomst en de overeenkomst van 26 juni 1890 en haar aanhangsel van 8 maart 1968. Bij ernstige hoogwaterstand vullen de bepalingen van de voorliggende overeenkomst de bepalingen aan van de overeenkomst van 1890 en haar aanhangsel van 1968. In andere gevallen blijven de bepalingen van de overeenkomst van 26 juni 1890 en haar aanhangsel van 8 maart 1968 onverminderd van kracht.

Volgens artikel 5 kan bijlage 3 bij de voorliggende overeenkomst schriftelijk worden gewijzigd.

De verhouding tot andere rechtsbronnen wordt in artikel 6 beschreven. De artikelen 7 en 8 betreffen de inwerkingtreding en de opzegging van de overeenkomst. De overeenkomst treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand na de laatste kennisgeving.

Bijlage 1 betreft kaarten waarop de kunstwerken en de richting van de afwatering bij hoogwaterstand zijn aangegeven.

Bijlage 2 beschrijft de scheidsrechtelijke procedure. Het scheidsgerecht bestaat uit drie arbiters. Elke partij benoemt één arbiter, en deze twee stellen samen een derde arbiter aan. Het scheidsgerecht baseert zijn beslissingen uitsluitend op internationaal recht en de bepalingen van de overeenkomst. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

Bijlage 3 omvat een waterbeheerprotocol. Om de huidige situatie in de beschreven zone te verbeteren worden twee nieuwe kunstwerken gebouwd en wordt een opvolgingssysteem gerealiseerd. De doelstellingen zijn het vastleggen van afspraken tussen de waterbeheerders in Vlaanderen en Frankrijk over deze nieuwe kunstwerken, het beperken van de negatieve gevolgen van overstromingen zonder de problemen te verplaatsen, en het bevorderen van transparantie en een beter begrip van het waterbeheer in de grensregio.

Verder worden de standaard afwateringswijze en de afwatering in het geval van hoge waterstanden en de technische voorwaarden voor het gebruik van de afwateringsschuif op het canal de Furnes in Duinkerke en het pompstation op de Speievaart in Veurne omschreven.

Vervolgens staan er afspraken in het protocol over peilmeting, monitoring en evaluatie van dit protocol. Ook zijn er afspraken over de geschillenregeling opgenomen. In de bijlagen bij het protocol worden de betrokken waterlopen en kunstwerken gedetailleerd beschreven.

De ondertekenende partijen voor dit protocol zijn de Vlaamse en Franse waterbeheerders, de provinciegouverneur voor West-Vlaanderen en de prefect van het departement Nord.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken,
Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

Annick DE RIDDER